

Motion till riksdagen
2007/08:Sf249

av Kalle Larsson m.fl. (v)

Mottagande av asylsökande och flyktingar

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	4
4	Migrationsverket och asyltiden	4
4.1	Ökad kunskap i handlägningsprocessen	4
4.2	Rätten att arbeta under asyltiden	5
4.3	Introduktion från dag ett	6
5	Det kommunala flyktingmottagandet	6
5.1	Anställningsstöd för nyanlända	7
5.2	Sfi	7
5.3	Rätten till eget boende	7
5.4	Höjd dagersättning till asylsökande	9
5.5	Kommunernas ansvar för meningsfull integration av asylsökande ...	9
5.6	Asylsökande barns skolgång	9
5.7	Ensamkommande barn	10
6	Asylsökandes sjukvård	11
6.1	Apatiska barn	11
6.2	Rätt till vård på lika villkor	11
6.3	Rehabilitering för flyktingar med tortyr- och traumaskador	12

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Migrationsverkets omvärldsbevakning, analyser och kunskapsuppbyggnad vad gäller asylområdet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk vidareutbildning för samtlig personal inom Migrationsverket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningssatsning angående könsrelaterad förföljelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Migrationsverket i regleringsbrevet ges i uppdrag att informera om möjligheterna till undantag från krav på arbetstillstånd i samband med att ansökan om uppehållstillstånd inlämnas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att introduktionsinsatser ska påbörjas dag ett.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagstiftningen som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktingmottagningen.¹
7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur höjning av kommunersättningen vid flyktingmottagande bör utformas.¹
8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om återställande av bostadsersättningen vid eget boende i enlighet med vad som anförs i motionen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att komma till rätta med trångboddhet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Glesbygdverket i uppdrag att uppmuntra människor att bosätta sig i hela landet samt att Migrationsverket ska uppmuntra och erbjuda möjligheter för människor att söka alternativa bostadsorter.
11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ändring i förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra kommunernas ansvar för att skapa fritidsverksamhet för asylsökande som lever på förläggningar och i eget boende.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolans ansvar för barn till asylsökande och om möjligheten att införa skolplikt även vad gäller asylsökande barn.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla kommuner ska vara skyldiga att ha beredskap för att ta emot ensamkommande barn.

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn som blir myndigt innan ansökan om uppehållstillstånd slutgiltigt prövats inte bör flyttas från kommunalt ungdomsboende till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om handläggningen av ärenden som rör ensamkommande barn.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppdrag till Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU).
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vuxna asylsökandes tillgång till sjukvård.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i samarbete med Socialstyrelsen bör utforma riktlinjer angående möjligheter för asylsökande att erhålla hälso- och sjukvård inom ramen för befintligt hälso- och sjukvårdssystem.
20. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur asylsökandes och gömdas rätt till full sjukvård ska genomföras.
21. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att behandling för tortyr- och traumaskador ska räknas som akut sjukvård.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvar och finansiering vad gäller rehabiliteringen av tortyr- och traumaskadade flyktingar.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppdrag till Socialstyrelsen att sprida den kunskap som finns i fråga om tortyr- och traumaskador till primärvård, socialtjänst, barnavård och psykiatri.²

¹ Yrkandena 6 och 7 hänvisade till AU.

Fel! Okänt namn på

² Yrkande 23 hänvisat till SoU.

3 Inledning

Svensk flyktingpolitik har sedan 1990-talet hårdnat väsentligt och rättssäkerheten för asylsökande har försämrats i samma takt. Vi utvecklar vår syn på hur svensk flyktingpolitik i grunden måste omprövas och förändras i vår motion om flykting- och immigrationspolitiken. I det följande vill vi i stället rikta fokus på den del som rör det svenska mottagandet av flyktingar och på ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och landsting.

I och med den nya instans- och processordning som infördes den 1 april 2006, då Utlänningsnämnden lades ned och överprövningen i asylärendena flyttades över till länsrätter med kammarrätten som slutinstans, togs ett viktigt steg mot en ökad rättssäkerhet i asylprocessen. Men många allvarliga problem kvarstår både i asylprocessen och i den process som tar vid där efter. Den nedbrytande väntan som fortfarande i dag råder i asylprocessen innebär att många lever fastlåsta i avskurenhet och passivitet, vilket i sig försämrar möjligheterna inför det fortsatta livet i Sverige. Det är därför viktigt att integrationsprocessen börjar den dag en flykting sätter sin fot på svensk mark och söker asyl. Ett värdigt och positivt mottagande är avgörande för att möjliggöra tillhörighet i det nya landet, och för att alla mäns, kvinnors och barns ovillkorliga rättighet att, i enlighet med internationella konventioner, söka och finna en fristad i Sverige skall garanteras.

4 Migrationsverket och asyltiden

Migrationsverket har under många år haft stora problem med långa handläggningstider, bristande enhetlighet i bedömningen och svårigheter att vinna förtroende hos allmänheten. Dessa problem har också bestått oberoende av omorganiseringar, utredningar och ledningsbyten. Förtroendet har knappast förbättrats under de senaste årens händelser med uppgifter om att personalen firat avvisningar med tårta och champagne och att handläggare polisanmält föräldrar till apatiska barn i stället för att vända sig med misstankar om att barn far illa till de sociala myndigheterna. Exemplet är dessvärre åtskilliga och tilltron till Migrationsverket som myndighet är i stora avseenden undergrävt.

4.1 Ökad kunskap i handlägningsprocessen

Etnologen Eva Norström har i sin avhandling *I väntan på asyl – retorik och praktik i svensk flyktingpolitik* (2004) belyst den misstroendekultur som kan sägas präglade delar av Migrationsverkets verksamhet och vilken påverkan detta har på rättssäkerheten i asylprocessen. Norström har följt asylprocessen i ett drygt hundratal individuella ärenden steg för steg på vägen mot ett beslut. Hon konstaterar bland annat allvarliga brister vad gäller ofullständiga be-

Fel! Okänt namn på

slutsmotiveringar. Ett avgörande problem är det faktum att det är Migrationsverket som utser ombud, som ansvarar för det första beslutet, som utför asylförhör och utredningar av olika slag, som ansvarar för beredning, beslut och verkställighet. Detta medför en ordning där en och samma myndighet agerar polis, åklagare och domare, vilket har till följd att en ibland mycket hög grad av godtycklighet får råda. För att komma tillrätta med de bristande beslutsunderlagen är det nödvändigt att förstärka Migrationsverkets omvärldsbevakning och att analyser och kunskapsuppbyggnad vad gäller asylområdet generellt förbättras inom myndigheten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den mer rättssäkra asylprocess som har införts i och med övergåendet till den nya processordningen, med förvaltningsdomstolar som sköter överklagandeärendena, förväntas medföra att kvaliteten på handläggningen ökar även i första instans. För att handläggare och beslutsfattare skall kunna leva upp till dessa ökade krav på beslutsunderlagens kvalitet måste vidareutbildning göras obligatorisk för samtlig personal inom Migrationsverket. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är vidare av stor vikt att utbildningen av Migrationsverkets personal om kvinnors asylskäl förbättras. Fortfarande finns stora brister i de utredningar och bedömningar som gäller sådana ärenden. I och med att utlänningslagens flyktningbegrepp utvidgats till att omfatta även förföljelse på grund av kön och sexuell läggning, ställs ytterligare krav på att förbättra utbildningen av samtliga handläggare och beslutsfattare. En omfattande utbildningssatsning måste därför genomföras vad gäller könsrelaterad förföljelse. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2 Rätten att arbeta under asyltiden

Enligt en bestämmelse i utlänningsförordningen (4 kap. 3 a § UtlF) har Migrationsverket möjlighet att bevilja asylsökande undantag från kravet på arbetstillstånd. Denna bestämmelse har tillkommit för att bereda i första hand asylsökande möjlighet till meningsfull sysselsättning under väntetiden i Sverige. Denna rättighet har efter krav från Vänsterpartiet utvidgats för personer som har fått ett avvisningsbeslut som inte kunnat verkställas på grund av omständigheter i deras hemländer. Vi menar att Migrationsverket i betydligt högre utsträckning bör använda sig av denna möjlighet att bevilja asylsökande undantag från kravet på arbetstillstånd. Migrationsverket bör redan när ansökan om uppehållstillstånd inlämnas vara skyldig att informera den asylsökande om denna möjlighet. Rätten att arbeta under asyltiden skall vara regel – inte som i dag ett undantag. Även asylsökande skall omfattas av kollektivavtal och övriga trygghetssystem på den reguljära arbetsmarknaden. Därför bör Migrationsverket i regleringsbrevet ges i uppdrag att informera om möjligheterna till undantag från krav på arbetstillstånd i samband med att ansökan om uppehållstillstånd inlämnas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.3 Introduktion från dag ett

Kunskap är aldrig tung att bära och det finns därför bara vinster i att bemöta den asylsökande som om han eller hon kommer att stanna för att därför vinna tid i den senare integrationsprocessen. Svenskundervisning och andra introduktionsinsatser skall starta omedelbart när asylsökande kommer till Sverige och den skall inte avbrytas förrän ett asylärende är prövat i alla instanser. Samtidigt skall betyg och reell kompetens valideras och nödvändig kompletterande utbildning ges utan dröjsmål för att möjliggöra för arbete. Introduktionsinsatser skall påbörjas dag ett. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Det kommunala flyktingmottagandet

När en asylsökande får permanent uppehållstillstånd blir kommunen där han eller hon vistas ansvarig för introduktionen. Ett antal kommuner, framför allt storstadskommuner, har på senare år motsatt sig att ta emot flyktingar, bland annat mot bakgrund av att kommunen haft en relativt stor flyktinginvandring och att man upplever problem relaterat till det på olika sätt. Från flera kommuner har krav på att begränsa rätten att själv välja bostadsort och även uttryckliga flyktingstopp förts fram. Många mindre kommuner som inte tar emot några eller väldigt få flyktingar motsätter sig fortfarande att sluta avtal om flyktingmottagande. I juli 2007 avvisade 62 av landets kommuner helt flyktingmottagande. Det argument som oftast förs fram är bostadsbrist.

Att asylsökande får vänta flera år på förläggningar på besked om uppehållstillstånd är redan ett mycket allvarligt problem. Att de sedan blir kvar på förläggningen när permanent uppehållstillstånd beviljats, utan att få ta del av svenskundervisning och introduktionsprogram, försvårar integrationen och möjligheten till ett värdigt liv allvarligt.

För att de internationella konventioner om flyktingars rättsliga ställning och rätten till fristad från förföljelse skall anses uppfyllda i praktiken bör människor som får stanna även ha ett fast boende. Därför bör samtliga kommuner åläggas att ta emot flyktingar. Regeringen bör därför lägga fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet. Detta bör riksdagen begära.

Samtidigt är det viktigt att kommunerna i enlighet med finansieringsprincipen ges tillräcklig ersättning för de kostnader som detta ansvar innebär. Därför behöver de ersättningsnivåer som gäller i dag ses över så att de bättre svarar mot de reella kostnader som åligger kommunerna i och med flyktingmottagandet. Vänsterpartiet har mot denna bakgrund sedan lång tid drivit att den schablonersättning som betalas ut till kommunerna för flyktingmottagandet skall höjas. De medel som i budgetpropositionen anvisas inom detta anslag bör enligt vår mening användas till en generell höjning av schablonersättningen. Därmed avvisar vi i vår budgetmotion om utgiftsområde 13 den konstruktion som föreslås om att kommunerna skall ges högre ersättning

Fel! Okänt namn på

baserat på den mottagna flyktingens uppvisade resultat i introduktionsprocessen. En sådan modell riskerar både att bidra till att det sker en utsortering mellan resursstarka och resurssvaga personer inom flyktingmottagandet och till en försämring av kvaliteten på sfi-undervisning och övrig introduktionsverksamhet. Vi avvisar också regeringens förslag om att införa en så kallad stimulansersättning till individen och avvisar därmed också de medel som särskilt aviseras för detta. Mot bakgrund av det ovan angivna bör regeringen återkomma med förslag om hur en generell höjning av kommunersättningen för flyktingmottagande bör utformas. Detta bör riksdagen begära.

5.1 Anställningsstöd för nyanlända

Föreställningar om att personer med utländsk bakgrund inte är värda lika mycket på arbetsmarknaden genomsyrar i dag hela arbetslivet. Arbetslösheten bland personer med utländsk bakgrund är 2–3 gånger högre jämfört med personer med svensk bakgrund. Dessa medför också en risk för att människor med utländsk bakgrund, trots att inte alltid tillräckliga förutsättningar finns, startar eget företag. En viktig förklaring till detta är diskriminering. Vi lämnar i vår motion om integrationspolitik för allas rätt till arbete en rad förslag på hur diskriminerande strukturer kan bekämpas på arbetsmarknaden. Det krävs också arbetsmarknadspolitiska insatser för att stärka möjligheten för nyanlända att komma in i arbetslivet. Vänsterpartiet avvisar den modell med in-steps-jobb som regeringen infört. I stället föreslår vi att ett särskilt anställningsstöd skall användas för anställning av nyanlända under introduktionstiden och preciserar detta förslag i vår budgetmotion om utgiftsområde 13.

5.2 Sfi

För att förbättra undervisningen i svenska för invandrare (sfi) behövs en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi skall kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete. Eftersom timersättningen för vuxna som deltar i sfi-undervisning tagits bort tvingas många att välja bort svensk-undervisning av ekonomiska skäl. I den ordinarie skolan är kraven höga när det gäller behörighet på undervisande lärare. För att uppnå nödvändig kvalitetshöjning på sfi-undervisningen måste behörighetskrav ställas på undervisande lärare. Vi lämnar i en särskild motion förslag på vilka förändringar vi vill göra när det gäller sfi.

5.3 Rätten till eget boende

Rätten till så kallat eget boende (EBO) infördes 1994 för att stimulera boende utanför Migrationsverkets anläggningsboende. Dessförinnan ordnade endast

mellan 5 och 10 procent av de asylsökande bostad på egen hand. Samtidigt som EBO-systemet successivt har byggts ut har Migrationsverket genomfört omfattande nedskärningar vad gäller antalet mottagningsplatser på förläggningarna.

År 2005 drog den dåvarande regeringen, efter krav från bland annat kommunpolitiker i de tre storstäderna vilka vill begränsa flyktinginflyttningen, in det redan tidigare mycket låga bostadsbidraget till asylsökande som väljer EBO, för att hänvisa asylsökande till de bostäder staten erbjuder. Slopandet av bostadsersättningen har emellertid inte minskat det antal asylsökande som väljer denna boendeform. Däremot har det inneburit att dessa ofta redan mycket fattiga människor blivit ännu fattigare och ännu mer beroende av att anhöriga eller andra landsmän tar emot dem som inneboende utan hyra.

Avvecklingen av EBO har inte löst, och kommer inte att lösa, de problem som finns i storstadsregionerna med exempelvis segregation och trångboddhet. Ungefär hälften av dem som söker asyl ordnar sin bostad själv och många har självklart sökt sig till bostadsorter där det finns en rimlig chans att få arbete, och där släktingar eller bekanta kunnat ordna bostad. Bostadsbristen i storstäderna, som skapat trångboddhet inte bara för asylsökande, har förvärrats av den kraftiga minskningen av bostadsbyggandet och av den nedskärnings- och privatiseringspolitik som förts under lång tid.

En begränsning av rätten att välja bostadsort ligger helt i linje med det hårdnande klimatet i svensk flyktingpolitik. I vår budgetmotion för utgiftsområde 8 anvisar vi medel för att återinföra EBO samt för att återställa den tidigare ersättningsnivån på 500 kronor för ensamstående och 1 000 kronor för familjer. Regeringen bör därför återkomma med förslag om återställande av bostadsersättningen vid eget boende enligt vad som ovan angivits. Detta bör riksdagen begära.

Sociala problem minskar inte för att man lyfter ut en grupp från ett bostadsområde. De asylsökande som i dag väntar på besked får inte någon bättre social situation på en flyktingförläggning. Det finns nämligen stora problem med trångboddhet i Migrationsverkets anläggningsboende, och det är inte ovanligt att det bor två familjer med sammanlagt upp till 10 personer i en liten tvårumslägenhet. Vänsterpartiet vill understryka att alla barn som bor i en kommun har rätt till en boendesituation som ger tillräckligt utrymme och möjlighet till integritet. Enligt barnkonventionen skall de rättigheter som anges i konventionen tillfalla alla barn oavsett barnets ställning i landet. Därför bör regeringen tydliggöra socialtjänstens ansvar för att även barn till asylsökande skall få ett tillräckligt skydd så att exempelvis extrem trångboddhet kan undvikas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I budgetpropositionen avsätts varje år ett stimulansbidrag för utflyttning från storstäderna – Kommunersättningar för flyktingmottagande (anslag 10:3). Vidare förekommer det att kommuner sluter avtal om att slussa flyktingar mellan varandra. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till denna form av åtgärder eftersom det är fråga om öppen etnisk diskriminering. Vi menar att eventuella utflyttningsinsatser bör rikta sig även till andra än asylsökande och flyktingar. Därför bör Glesbygdsverket, i syfte att avlasta storstadsregionerna befolkningsmässigt, ges i uppdrag att uppmuntra människor att bosätta sig i hela

Fel! Okänt namn på

landet. Samtidigt skall Migrationsverket uppmuntra och erbjuda möjligheter för människor att söka alternativa bostadsorter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.4 Höjd dag ersättning till asylsökande

Dag ersättningen till asylsökande regleras i förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. För ensamstående utbetalas 71 kronor per person inklusive egen mathushållning och för sammanboende vuxna 61 kronor per person. Ersättningen för barn varierar mellan 37 och 50 kronor beroende på barnets ålder. För detta skall den asylsökande kunna betala för uppehälle, mediciner, läkarbesök, kläder och så vidare. Ersättningsnivån har inte ändrats sedan 1994.

Dag ersättningen till asylsökande ligger redan långt under möjligheten till skälig levnadsstandard och ersättningen riskerar att urholkas ytterligare. Vänsterpartiet föreslår därför att dag ersättningen till asylsökande skall höjas med 30 kronor per dag. Vi föreslår också att dag ersättningen skall värdesäkras i förhållande till prisutvecklingen genom att den knyts till konsumentprisindex (KPI). I vår budgetmotion för utgiftsområde 8 anvisar vi 400 miljoner kronor för detta. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med förslag på en sådan ändring av förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. Detta bör riksdagen begära.

5.5 Kommunernas ansvar för meningsfull integration av asylsökande

Kommunerna har ansvar för att skapa en meningsfull tillvaro för alla invånare. Detta gäller även de asylsökande som finns i kommunens flyktingmottagning. Centralt för en lyckad integration är att asylsökande skall ha kännedom om och känna samhörighet med det svenska samhället. I dag finns mycket små resurser utanför mottagningsenheterna som stimulerar en sådan process och som möjliggör för asylsökande att komma i kontakt med andra människor. Det är därför mycket viktigt att möjliggöra kommunernas ansvar för att skapa fritidsverksamhet både för de barn, unga och vuxna asylsökande som lever på förläggningar och för dem som har eget boende. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.6 Asylsökande barns skolgång

Vänsterpartiet har tidigare drivit och fått igenom att barn till asylsökande skall ha rätt till skola och förskola på i huvudsak samma villkor som bosatta svenska barn, men mycket återstår att göra. Det är därför nödvändigt att överväga att skolan tar ett mer uppsökande ansvar för barn till asylsökande. Av denna anledning bör regeringen överväga möjligheten att införa skolplikt

även vad gäller asylsökande barn. Detta för att garantera dessa barns grundläggande rättigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet gjorde i samband med vårbudgeten för 2005 en särskild överenskommelse med den tidigare socialdemokratiska regeringen och Miljöpartiet om att se över hur de så kallade gömda barn som finns i Sverige skall garanteras rätten att gå i skolan. Gömda barn i Sverige har numera rätt till sjukvård men har fortfarande inte rätt att gå i skolan. I vår särskilda motion om rättigheter för papperslösa lämnar vi förslag om att en reglering av denna rättighet skyndsamt skall genomföras. Vi föreslår här också att ett amnestibeslut skall fattas för att ge uppehållstillstånd åt dem som fått avslag på den tillfälliga asyllagen och dem som tvingats leva som gömda.

5.7 Ensamkommande barn

FN:s konvention om barnets rättigheter har mycket stor upplutning över världen och är tänkt att fungera som ett kraftfullt verktyg i arbetet för barns rättigheter. Det är staten som har det yttersta ansvaret för att barns rättigheter enligt barnkonventionen förverkligas. FN:s barnrättskommitté har riktat skarp kritik vad gäller Sveriges efterlevnad av konventionen. Ett viktigt område för kommitténs kritik avser behovet av att stärka just flyktingbarnens ställning. Det handlar bland annat om att barns egna asylskäl skall ges större utrymme i asylutredningarna, att även så kallade gömda barn skall ha rätt till skolgång, om hanteringen av så kallade apatiska barn och om mottagandet av ensamkommande barn.

Barn som kommer ensamma behöver snabbt få ett säkert och tryggt boende i Sverige. Därför skall alla kommuner vara skyldiga att ha beredskap för att ta emot ensamkommande barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I handläggningen av ärenden som gäller ensamkommande barn har det förekommit problem med barn som blivit myndiga innan frågan om uppehållstillstånd slutligt avgjorts. De riskerar att tvingas bryta upp från det kommunala ungdomsboendet och i stället flytta till anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Det barn som är 18 år gammalt kan i praktiken ofta fortfarande vara i behov av visst stöd i sin livsföring, och det skulle vara mycket negativt för det ensamkommande barnets utveckling att utifrån en mekaniskt tillämpad 18-årsregel tvingas bryta upp från ungdomsboendet. Mottagandet av ensamkommande barn bör ske med en medvetenhet om vikten av att ett barn som blir myndigt innan ansökan om uppehållstillstånd slutgiltigt prövats inte bör flyttas från kommunalt ungdomsboende till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet anser att handläggningen av ärenden som rör ensamkommande barn behöver ses över. Exempelvis bör beslut angående dessa barn alltid fattas inom tre månader, och beslut om avvisning med omedelbar verk-

Fel! Okänt namn på

ställighet bör aldrig fattas när det rör sig om ensamkommande barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Asylsökandes sjukvård

Den medicinska etikens mest grundläggande princip är alla människors rätt till vård efter behov. Ekonomisk, social eller juridisk ställning, politisk eller religiös tillhörighet, etnisk bakgrund, kön och liknande faktorer får inte påverka den medicinska professionens handlande.

De människor som av olika skäl kommer till Sverige för att få skydd har ofta ett stort behov av sjukvård. Det bottnar många gånger i de traumatiska händelserna som många bär med sig från sitt hemland, och det trauma det innebär att bryta upp och fly till ett annat land. Det är framför allt psykiatrisk vård som efterfrågas.

6.1 Apatiska barn

Vänsterpartiet drev under 2005 tillsammans med fyra andra partier (c, kd, fp och mp) kravet på att de barn som drabbats av så kallad depressiv devitalisering, apatiska barn, skulle få uppehållstillstånd för att få möjlighet att åter börja leva. Men Moderaterna och Socialdemokraterna gick emot detta krav.

Det handlade om de barn som drabbats av livshotande tillstånd i den svenska asylprocessen och som diskuterats mycket under de senaste åren. Det är barn som i de flesta fall har sina egna svåra trauman med sig, där de sett sin mamma eller pappa bli våldtagen eller misshandlad, eller där de själva blivit utsatta för övergrepp. Gemensamt för dessa barn är också att deras föräldrar under den långa pressande väntan i asylprocessen förlorat förmågan att förmedla något hopp till sina barn. Dessa barn har haft egna asylskäl som inte hade uppmärksammats därför att barnens ställning i asylprocessen är svag.

Mot bakgrund av detta bör regeringen uppdra åt Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) att kartlägga och analysera behandlingsmetoder och kunskapsläget när det gäller apatiska barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I detta sammanhang är det av stor vikt att understryka att i arbetet med att skydda asylsökande barn med psykiatriska tillstånd är det avgörande att vuxna asylsökande har en god tillgång till sjukvård. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.2 Rätt till vård på lika villkor

Sverige har nyligen kritiserats av FN:s särskilda rapportör för rätten till hälsa, Paul Hunt, för att brista avseende de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Huvudpunkten i hans kritik gäller det faktum att asyl-

sökande och personer som lever gömda inte har samma tillgång till vård som andra i Sverige. Det innebär att en grupp som ofta har särskilt stora behov av exempelvis primärvård och psykiatri inte får dessa tillgodosedda.

Flera landsting vittnar i dag om det ökade behovet av stöd till asylsökande och att det saknas både resurser och kompetens. I andra landsting har man iakttagit att de avsatta medlen för sjukvård till asylsökande inte används eller att det är oklart hur de använts. På grund av att landstingen inte i tillräcklig utsträckning kompenseras för kostnaderna för hälso- och sjukvård för asylsökande finns i dag ett växande underskott hos landstingen. Härmed finns det en uppenbar risk att asylsökande inte ges den tillgång till vård de har rätt till.

För att värna asylsökandes rätt till vård och för att understryka den medicinska etikens grundläggande principer vill Vänsterpartiet understryka att asylsökande skall omfattas av den allmänna hälso- och sjukvården och alltså inte av någon särslagstiftning. Därför bör regeringen i samarbete med Socialstyrelsen utforma riktlinjer angående möjligheter för asylsökande att erhålla hälso- och sjukvård inom ramen för befintligt hälso- och sjukvårdssystem. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sjukvård för asylsökande vuxna ges i dag endast för så kallade akuta sjukdomar. Även om asylsökande barn skall ha rätt även till övrig vård, finns det tydliga signaler på att även barns akuta tillstånd ifrågasätts. Ett motiv för detta sägs vara att det vore oetiskt att påbörja en längre behandling som måste avbrytas för att den asylsökande inte får uppehållstillstånd. Det är enligt Vänsterpartiet otvivelaktigt mer oetiskt att tvinga människor att vänta med att få vård till dess att tillståndet blivit akut, vilket orsakar såväl onödigt lidande som ökade landstingskostnader. Vänsterpartiet anser att asylsökande och så kallade gömda personer skall ha rätt till full sjukvård på samma villkor som alla andra i Sverige. Det innebär att de skall ha rätt till behandling även för icke akuta sjukdomstillstånd. Därför bör regeringen tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur en utökad rätt till full sjukvård för asylsökande och gömda skall genomföras. Detta bör riksdagen begära.

Som steg på vägen mot en ordning där asylsökande och gömda ges rätt till sjukvård på samma villkor som andra som bor i Sverige bör behandling av tortyr och traumaskador räknas som akut sjukvård. Vi har i vår budgetmotion för utgiftsområde 8 avsatt 100 miljoner kronor för detta och för att stärka resurserna för asylsökandes sjukvård i övrigt. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att behandling av tortyr och traumaskador skall räknas som akut sjukvård. Detta bör riksdagen begära.

6.3 Rehabilitering för flyktingar med tortyr- och traumaskador

I Sverige lever i dag en stor grupp torterade och svårt traumatiserade människor. Det är människor som flytt från sina hemländer undan krig, fängelse och tortyr samt politisk, etnisk och religiös förföljelse. Många av dem behöver kvalificerad psykosocial och psykiatrisk vård. De brister som i dag finns vad

Fel! Okänt namn på

gäller dessa människors möjlighet till nödvändig rehabilitering sätter upp allvarliga hinder för det fortsatta livet i Sverige.

Vid Danderyds sjukhus finns Kris- och traumacentrums enhet för tortyr- och traumaskadade som erbjuder diagnostik, dokumentation och behandling av skador från tortyr, förföljelse och andra former av våld samt krigsupplevelser. Man arbetar bland annat med behandling av kvinnor som utsatts för institutionaliserat sexuellt våld.

Att få en noggrann bedömning av tortyr- och traumaskador är viktigt för att den som drabbats av övergrepp skall få upprättelse. En riktig diagnostik och dokumentation kan vara avgörande för att asylskälen skall bli korrekt bedömda. Det kan också ha stor betydelse för personer som fått uppehållstillstånd, men som på grund av tortyr- och traumaskador har svårt för att delta i allmänna introduktionsinsatser som språkstudier och praktik. Många traumatiserade flyktingar behöver individuellt anpassade introduktionsinsatser och professionell behandling för att på sikt ha en chans till integration i det nya samhället. Kris- och traumacentrum fungerar som en kunskapsbank och besitter ovärderlig kunskap om behandling av tortyr- och traumaskadade.

Liknande verksamhet bedrivs bland annat vid Röda Korsets rehabiliteringscenter för torterade och krigsskadade flyktingar i Malmö, Skövde, Stockholm, Uppsala och Falun samt vid Flyktingmedicinskt centrum i Linköping.

Ansvaret för flyktingars hälso- och sjukvård ligger i dag hos landstingen, på samma sätt som dessa ansvarar för alla andra invånare som är bosatta i landet. När det gäller asylsökandes sjukvård finns det ett avtal mellan staten och Landstingsförbundet. En statlig schablonersättning utgår, och regleras i förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande. När det gäller tortyr- och traumaskadade flyktingar finns det inte någon särskild organisation på det nationella planet.

Vänsterpartiet anser därför att regeringen skall återkomma med förslag om hur en långsiktig finansiering av denna verksamhet skall kunna komma att säkras. Därför bör regeringen analysera frågan om ansvar och finansiering vad gäller rehabiliteringen av tortyr- och traumaskadade flyktingar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare är det av avgörande vikt att kunskapen om tortyr- och traumaskador kommer de personalgrupper till del som står för det direkta bemötandet av flyktingar som söker vård. Därför bör regeringen ge i uppdrag åt Socialstyrelsen att sprida den kunskap som finns i fråga om tortyr- och traumaskador till primärvård, socialtjänst, barnavård och psykiatri. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 3 oktober 2007

Kalle Larsson (v)

Josefin Brink (v)

LiseLotte Olsson (v)

Torbjörn Björlund (v)